

A képes Comitatus

A Comitatus 2018. évi különszámában jelent meg Nagy Péter értékelő írása a folyóirat 2017-ben megjelent száma-ról. (1) Az írás nem csak a megjelent tanulmányokat és cikkeket mutatja be, hanem elemzi a folyóiratban közzétett „illusztrációkat”, valamint a címlapokat is. Az írásból is kitűnik, hogy folyóirat belső fekete fehér megjelenése miatt egyáltalán nem mindegy, hogy milyen képek díszítik a lapot. Egyetértve a szerző megállapításaival, mely szerint „Sajnos, a nyomdatechnika ezúttal nem volt olyan sikeres, mint korábban...”, „Lát-szik, hogy nem profi fotós készítette a képet, de a szerkesztőnek annyira meg-tetszett, hogy...” bekerültek a folyóirat-ba olyan képek, amelyek kevésbé emel-ték az adott számról kialakuló kedvező benyomást.

Köszönet a kritikus megjegyzése-kért, amelyek arra indítottak, hogy az el-múlt 28 évfolyamot áttekintsem vizuális szempontból. Elöl járóban, annyit, hogy a folyóirat szerkesztősége és szerkesztő bizottsága időszakonként értékelte a lap formai megjelenését is, de alapvetően a tartalmi kérdésekre fókuszált. Némi -nem is kicsi - elfogultsággal azt mond-hatom, hogy szerethető folyóiratot sike-rült készítenünk a csaknem három évti-zedben, amelyben a legfőbb érdem Agg Zoltán főszerkesztőé, aki kezdetektől meghatározója a folyóiratnak, miközben a lap kiadásának feltételrendszere többször jelentősen változott, mondjuk ki őszintén, fokozatosan romlott.

A címlapokról 1991- 1993.

Tekintettel arra, hogy a folyóiratról az első benyomást a címlap megpillantásával szerez-zük, így én is ezzel kezdem.

Az első szám meghatározta az első három év-folyam címlapjait azáltal, hogy arra a 105 éves veszprémi megyeháza került, talán nem meglepő módon a címlapra. A fekete fehér nyomású folyó-irat címlapja barna tónussal jelent meg, így egy kicsit archaizáló jelleget is öltött. Az első szám-ban még szerepeltettük a fotó szerzőjét (Róka Lajos) is, viszont későbbiekben ez inkább csak kivételesen jelent meg, ami utólag visszatekintve, nem szerencsés.

Címlapra került a szombathelyi, a miskolci, a debreceni, az egri, a tatabányai, a nyíregyházi, a szegedi, a zalaegerszegi, a szolnoki, a székes-fehérvári, a szekszárdi megyeháza. Az egykori megyeházák közül az esztergomi, a pécsi (egy-kori festmény felhasználásával), a kaposvári, a győri, a makói és a szentesi került a lap elejére. Bács-Kiskun megyét érintően a régi megyeháza és a megyei önkormányzat új székháza is díszítette a lapot. A megyeházák belső tere jelent meg, amikor a Pesti vármegyeház belső udvara, illetve a szegedi új megyeháza átriuma, továbbá az egri megyeháza kapuja került címlapra. A 3. évfolya-mot és megyeháza sorozatot az egykori főispáni ház veszprémi fotója zárta. Ebben a terminusban egyedül a nógrádi megyeháza nem szerepelt a fo-lyóirat elején.

1994 - 1998

A negyedik évfolyamtól öt esztendőn keresz-tül alapvetően térképrészletek jelentek meg az egykori, illetve történelmi vármegyékről. (2)

A jelenlegi magyarországi megyék tekint-eében címlapra került: Baranya, Bács- Bodrog, Békés (2-szer), Borsod, Csongrád, Esztergom (2-szer), Győr, Fejér (2-szer), Hajdú, Heves (2-szer), Szolnok, Komárom, Nógrád (2-szer), Tol-na, Szatmár, Zemplén, Veszprém, Abaúj-Torna, Bereg, Vas, Zala (2-szer, egyik alkalommal ba-latoni térképrészlettel), Bihar (2-szer), Csanád és Sopron. Visszatekintve meglepő, hogy Somogy

és Pest megye térképe, illetve annak részlete nem kerül a lapra.

A határon túli területek egykori megyei térképrészletével jelent meg a folyóirat Gömör és Kis-Hont, Torontál, Hont, Krassó – Szörény, Ung, Pozsony, Máramaros, Szepes, Háromszék, Torda- Aranyos, Arad, Csik, Belovár- Körös, Udvarhely és Hunyad megyéről.

Ebben az öt évfolyamban két kakukkfióka is megjelent, amely nem térképet jelenített meg. Egyrészt az 1997. július-augusztusi szám, amely első alkalommal, színes címlappal jelent meg Egry József festményének részletével, másrészt az 1998. márciusi számot a veszprémi megyeháza homlokzatának részlete díszítette. A színes címlapok azonban csak a 10. évfolyamtól, 2000-től váltak általánossá. Az 5. évfolyamtól a címlapon a Comitatus felirat vált színéssé, miközben megmaradt a barna tónus.

1999 – 2018

A kilencedik évfolyam 10 lapszáma vegyes képet mutat. Öt esetben újból megyeházák láthatóak kívülről (a győri, már a salgótarjáni is és a székesfehérvári) és belülről (a volt győri és a szegedi), valamint Oláh Miklós fotója a tiszai árvízről, Gáspár Gábor egy fotója, a balatonfüredi móló, a Külsővati Szociális Otthon ebédlője és a Veszprémi Egyetem főépülete.

Az ezt követő színes borítójú évfolyamoknál megmaradt ez a vegyes rendszer. A 10.-tól a 16. évfolyamig a Magyar Képek szakmai támogatásával jelent a folyóirat, aminek következtében 11 szelvényi Károly fotó került címlapra, a Magyar Képek egyéb szerzőin túl.

Megyeházák újabb fotóin (Pécs, Veszprém, Eger, Szentes, Pest, Székesfehérvár, Szombathely, Miskolci, Kecskemét, Szolnok, Nyíregyháza) túlmenően már városházák (Szekszárd, Győr, Veszprém), valamint közintézmények (az Eötvös Károly Megyei Könyvtár épülete Veszprémben, a Balaton Színház Keszthelyen, a Veszprém Megyei Levéltár, a Pannon Egyetem új épülete a veszprémi várbán, a Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Levéltár, az MTA Veszprémi Területi Bizottságának székháza) is címlapra kerültek.

Az előzőekben írtakon túl 13 címlapra került települési fotóból talán nem meglepő módon 8 Veszprém megyei, közülük is Balatonfüzfő a „nyertes” három megjelenéssel. Miután 2009

és 2011 között a címlapképek jelentős részét is az egyes megyei önkormányzatok biztosították, a belső „illusztrációkon” túl, így nem meglepő, hogy 22 turisztikai látnivaló is címlapra került. Közülük kiemelkedik összesen öt címlappal az Ópusztaszeri Emlékhely, mivel itt több ízben is sor került a megyék gyűlésére és itt látható az 1993. augusztus 18-án, Göncz Árpád köztársasági elnök által felavatott megyeközi is.

A Balaton nem csupán írásokban és különszámokban jelent meg, hanem 11 címlapon is látható valamilyen fotón a magyar tenger. Négy alaklommal madártávlatból készült felvétel ékesítette a folyóiratot. Többször, nyolc esetben került címlapra a Parlament, különféle nézőpontból. Valamennyi fotó szerzője: grond.

Külföldi városok és látnivalók (Barcelona, Brüsszel, Chicago, New York, Prága, Rovaniemi és Kolozsvár három esetben) fotói kilenc címlapon láthatóak.

Ebben a nagyon sokszínű és változatos címlap kavalkádban látható fénykép szavazásról, a 2006-os Veszprém megyei közgyűlési elnök választásról, életkép a veszprémi állomáson és külön a „Piroska” vonatáról, a „Szemét ügy”-ről, az ózdi fűvógépházáról, valamint az ugyancsak ózdi gépgyártástechnológiai technikus tanulók üzemlátogatásáról, továbbá egy csángó kislánnyól és egy nógrádi menyecskéről. Címlapra került a pécsi Pál Zoltán szobrászművész egyik alkotása, valamint id. Kapoli Antal székfoglalója. A Comitatus címlapokból összeállítás került a folyóirat 26. évfolyam 221. számának címlapjára, míg a 2018. évi repertórium (28. évfolyam 228.szám) hátlapján láthatóak korábbi lapszámok címlapjai.

A címlapok válogatása az egyes tematikus számokat kivéve többnyire a főszerkesztő feladata volt. Viszont ebben a munkában esetenként megjelentek a szerkesztőbizottság és a szerkesztőség tagjai is. Mandel Miklós, a szerkesztőbizottság alapító tagja 80. születésnapja alkalmából elsőként került portréként a címlapra (17. évfolyam 6. szám), majd tíz esztendő elteltével ismét őt láthattuk a lapon (27. évfolyam nyári szám). Az ugyancsak alapító szerkesztőbizottsági tag, Csalagovits István akvarell önarcképe került a címlapra, a 2015-ben bekövetkezett halála alkalmából megjelent megemlékező számban (25. évfolyam őszi-téli szám). Az egyik Mandel fotóval

Agg Zoltán (mint amatőr fotós) is címlapra került, mint ahogy a másik alapító szerkesztő, Oláh Miklós tiszai árvízi fotója is. Az utóbbi időben, öt esetben is a folyóirat elejére kerültek a szerkesztőbizottság és a szerkesztőség tagjának, prof. Szilágyi Istvánnak a külföldön készült fotói.

A folyóirat műszaki szerkesztője, Csalagovits István jr saját nevéen hat fotóval, míg grond néven 29 lapon jelent meg. Végül, de nem utolsó sorban a szerkesztőbizottság alapító elnöke, Zongor Gábor 10 festménye, ebből a Prága kép kétszer is címlapra került a főszerkesztő jóvoltából és a szerző hozzájárulásával.

A címlap arculatában újabb változtatásra került sor, a 2007. évi különszámtól a Comitatus felírat felülről oldalra került.

Az illusztrációkról, a belső képekről

A Comitatus létrejöttétől, 1991. júliustól foglalkoztatta Györgydeák György képzőművészt súlyos betegségig, 2007. márciusáig. Györgydeák képszerkesztői tevékenysége révén a tudományos folyóirat képi megjelenése is nívós-nak volt tekinthető. A 16 esztendő aktív munkája eredményeként mintegy 100 alkotó csaknem 900 alkotása jelent meg a lapban. A képszerkesztő elsődlegesen a Veszprém megyei művészeket gyűjtötte be, de nagyon sok neves alkotó rajza, grafikája, szobra vagy fotója került a folyóiratba, sőt külföldi művészek is megjelentek alkalmasint.

A folyóiratnak csupán néhány száma nem tartalmazott legalább néhány illusztrációt. Sőt nem egy esetben az adott művésztől számos illusztráció is megjelent.

Legalább egy alkotással összesen 25-en kerültek be a Comitatus valamelyik számába. Tekintettel a nagyszámú alkotóra és a folyóirat terjedelmi korlátaira ezért „csak” azt a 28 alkotót sorolom fel, akiknek legalább 10 illusztrációja megjelent.

Talán nem véletlen, hogy a képszerkesztő Györgydeák György (képzőművész, 1958. Székesfehérvár – 2008. Balatonkenese) szerepelt a legtöbb, összesen 153 illusztrációval. A művek nagy része esetében nem jelent meg cím, viszont egyes sorozatoknál igen, így például: Akt-uális politika, Köztéri tiltótábla, Elementem tél, Akaraterősítő gyakorlat.

A Comitatus aktív alkotója Jáger István (grafikusművész, 1955. Veszprém -), akinek 45 grafikájával találkozhattunk az első 16 évfolyamban. Jelentősebb számú (32) munkával volt jelen Luzsicza Árpád (festő, grafikus, 1949. Tatabánya -), Harangozó Ferenc (festő, grafikus, 1952. Mernye -) (31), valamint Szilágyi László „Lackó” (festőművész, 1966. Veszprém – 2007. Veszprém) (31).

Húsz alkotásnál is több illusztráció került közlésre Bátai Sándor (festő, grafikus, 1955. Veszprém -) (28), Kádár F. Tibor (festőművész, 1946. Kolozsvár -) (23) és Albert Ádám (képzőművész, Dr. habi DLA 1975. Veszprém -) (21) részéről.

Legalább tíz illusztrációt publikált Katona György (festőművész, 1960. Nagyvárad -) (18), Kő Boldizsár (grafikusművész, 1969. Budapest -) (18), Mínyó Sziert Károly (képzőművész, szabadkézi fotográfus, 1955. New Delhi -) (17), Nagy Szabolcs (17), Várkonyi György (művészettörténész, festőművész, 1951. Szombathely -) (17) Herczeg István (grafikus- és festőművész, 1948. Sajószentpéter -) (16), Halas István (fotóművész, 1954. Budapest -) (15)

Olexa József (festő, grafikus 1960. Budapest -) (15), Hegedűs 2 László (képzőművész, fotóművész, filmrendező Munkácsy Mihály-díjas 1950. Nagyhalász -) (14), Farkas Imre (1974.) (12), Mészáros Imre (grafikusművész, 1947. Lovasberény -) (12), Újházi Péter (festőművész, 1940. Székesfehérvár -) (11), Helena Juntila (finn festő, 1963. Simo -) (10), Kulcsár Ágnes (festőművész, 1953. Veszprém -) (10), Kő Pál (szobrászművész, Kossuth díjas, egyetemi tanár 1941. Perespuszta -) (10), Nagyvári Ildikó (művelődésszervező, fotós) (10) és Vári Ágnes (könyvművész) (10).

A szerkesztőség részéről látható volt több alkalommal Zongor Gábor (jogász, közpiktor 1953. Mosonmagyaróvár -) (16), Oláh Miklós (szociológus, 1958. Szekszárd -) (15) és Grond /-g -n (3) álnéven Csalagovits István jr. (vegyszermérnök, 1963. Budapest -) (10) munkája is.

A klasszikus illusztrációkon túlmenően eseményekről is kerültek be fotók a folyóiratba, így szerkesztőbizottsági ülésekről és önkormányzati, valamint képzőművészeti eseményekről, például a pápai zsinagógában rendezett jótékonyági céhkiállításról.

A folyóirat kiadása szempontjából az első másfél évtized aranykornak tekinthető, így arra is volt lehetőség, hogy az illusztrátorok csekély honoráriumban részesüljenek. Ma viszont erre már nincsen lehetőség.

A Györgydeák György halálát követő időszakban a folyóirat illusztrációi alapvetően szerepebbé váltak, illetve a grafikát, a rajzot döntően felváltotta a fotó. Még megjelent néhány grafika Gyetvai Zsuzsannától (Zsi) (4), Györgydeák Györgytől (3), Horváth Lajostól (1), és szobor Pál Zoltántól (3). Néhány profi fotós képe is időközönként bekerült, így Diseri József (1), Preizler Péter (1), Végh Csaba (2), Vigh István Ádám (3), Oláh Gergő (3) felvételei.

Az illusztrációk egy részét az egyes megyei önkormányzatok biztosították eltérő szakmai minőségben. Többnyire a fotó szerzője nevének feltüntetése nélkül.

Végso soron a szerkesztőség munkatársai és segítői által készített, többnyire valamilyen alkalomhoz, akcióhoz kapcsolódó fényképfelvétel szerepelt illusztrációként. Így a profi fotósnak is tekinthető Csalagovits István jr. felvételein túl a legtöbb szövegközi fotó a „Comitatus archívumából”, „grond”(amint már említettük ez Csalagovits jr. művészneve), illetve esetenként, gáspáran, ildi, aggzoli, horimoni aláírással jelent meg. (4)

Javaslatok

A Comitatus belső arculatának javítása érdekében újból érdemes lenne a művészvilág felé fordulni és felajánlani a lehetőséget az esetenkénti (ingyenes) publikálásra, mivel a grafikák, a rajzok a fekete fehér megjelenés mellett is megfelelően tudnak érvényesülni, akárcsak a szociofotók. A rossz minőségű fényképfelvételek (vö.: „sötét alakok”) rontják a folyóiratra amúgy általában jellemző tisztánlátást, ezért érdemes kísérletet

tenni a folyóirat arculatának megújítására. Mind ezt azonban nem lehet teljes mértékben a főszerkesztőre terhelni, mivel az is elképesztő, hogy ennyi ideig sikerült a megjelenést biztosítani és a szakmai színvonalat garantálni.

Bízom benne, hogy a Comitatus Önkormányzati Szemle készítői együttesen képesek lesznek a nívós tartalom mellett a formai megjelenés minőségét is nemcsak fenntartani, hanem - ha ez lehetséges, akkor képi színvonalat a „bájos amatőrizmustól” a profizmus irányába elmozdítani (Amint a Tisztelt Olvasó a tavaszi számunkban erről meggyőződhetett, az első lépéseket már meg is tettük – A szerk.)

ZONGOR GÁBOR

Jegyzetek

1.NAGY Péter: Észrevételek a Comitatus tavalyi számaihoz Comitatus 2018. Különszám 28. évf. 226. szám 75-77. oldal

2.A térképek reprodukcióit is Róka Lajos készítette

3.A -g -n rövidítés valójában Agg Zoltán főszerkesztőt rejti (A szerk bizalmas közlése)

4.Az egyik fotót pl. Fekete Károly rovatszerkesztő készítette, de az ő nevét (sem) tüntették fel

További ajánlott irodalom

Agg Zoltán (szerk.): Repertórium 1991-2018; COMITATUS: ÖNKORMÁNYZATI SZEMLE (továbbiakban csak COMITATUS) XVIII.:(228.) pp. 3-105. (2018)

Agg Zoltán, Oláh Miklós: Szubjektív emlékezések a Comitatusról; COMITATUS: XXVIII.:(228.) pp. 143-148. (2018)

Zongor Gábor: A Comitatus készítőiről – 1991-2018. COMITATUS: XXVIII.:(228.) pp. 136-142. (2018)

(A cikkek fellelhetők a www.mrzt.hu honlapon, ld.: <http://mrzt.hu/comitatus.html>)